

Magne Stokka

Skudeneshavn

Magne Stokka var født 5. august 1907 i Skudeneshavn. Hans far var lærer, men Magne valgte å ta utdanning som skipselektriker. Sin første tur til sjøs hadde Magne med M/T «Kaldfonn» av Stavanger. I 1937 gikk han ombord i M/S «Nordvard». Dette skipet var på 7.700 dw tonn, bygget i 1925 og tilhørte rederier L. Kloster i Oslo. Her er historien om hans opplevelser under krigen slik han skrev den ned i sin dagbok:

Et 40-års minne

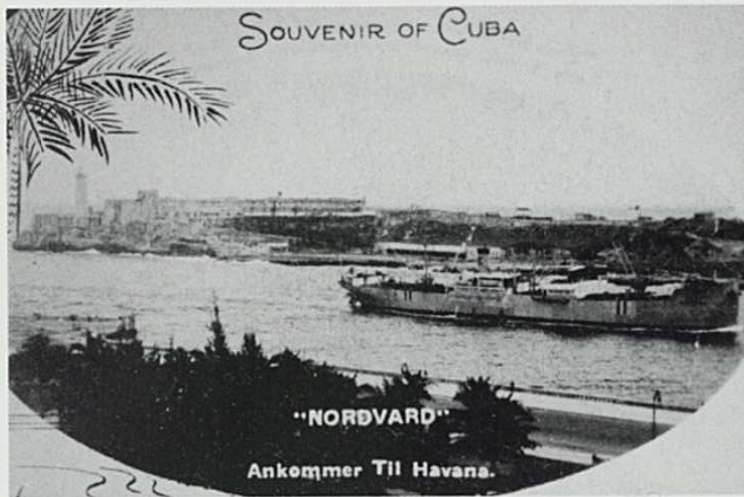
Jeg var elektriker ombord i M/S Nordvard som tilhørte Klosters rederi i Oslo. Vi lå i Kobe i Japan den 9. april 1940 da meldingen kom at tyskerne hadde okkupert Norge. Japsen var jo venner med tyskerne, og de hadde god lyst til å ta både oss og båten, men vi ble utlosset og slapp da ut fra Japan. Utenfor den japanske territorialgrensen lå et stort engelsk krigsskip som signaliserte til oss med morselampe. De spurte om hvor vi skulle gå hen og om vi hadde fått ordre fra Olsen i London. Vi skulle til Australia og laste korn for Europa. Det gikk fint på turen til Australia, og vi fikk full last med hvete og satte kursen mot Europa.

Da vi nærmet oss Europa, kom der en stor, fin lastebåt med Wilhelmsens blå ringer på skorsteinen og hvitmalt stripe langs skipssiden. Den hadde navnet «Trafalgar» i baugen og akterut Tønsberg. På dekket hadde den store kasser slik som de fraktet biler i før krigen. Disse var merket «This side up», så vi. Da den passerte oss, skjøt den varselskudd over båten og signaliserte stopp. Da den så kom opp på siden av oss, så vi at det som så ut som automobilkasser inneholdt store kanoner. Da forstod vi at det måtte være en såkalt raider, det vil si en hjelpekrysser kamuflert som en vanlig lastebåt. Og for at det ikke skulle være noen tvil om hva slags båt det var, heiste den det tyske marineflagg med hakekors i. Den satte så båt på vannet og det kom folk fra den tyske marine og tok kommandoen på båten vår. Raideren hadde senket flere norske båter, deriblant tankskipet «Filefjell» av Oslo og «Morviken» fra Bergen. «Morviken» var en helt ny båt med 4 motorer og to propeller så det var nok bittert for folkene ombord å se den ble skutt i senk og forsvinne i havet. Det var også mannskap fra tre engelske skip: «Domingo de Domaalighaga», «British Commander» og «Ben Avon», så det ble 150 fanger som skulle ombord til oss, og «Nordvard» skulle gå som prise til Frankrike. Det ble så stelt til på mellomdekket til dem med madrasser og sekker, men det ble ikke

noen luksusleilighet de fikk. Kapteinen og styrmennene som hadde lugarer midtskips ble jaget ut og måtte finne seg plass akterut der vi bodde. Tredjestyrmann vår fikk husrom på benken hos chieften, chieften hadde også katt som bodde på gulvet, så det var ikke fritt for at det luktet katt i lugaren. Jeg hadde forholdsvis liten lugar så det ble ikke noen innkvartering hos meg, men da tredjestyrmannen stadig klaget på leiligheten og katten, måtte han til slutt flytte inn i min lugar. Tredjestyrmannen var en svær kar fra Lista. Han hadde ikke hår på hodet, men hår over alt ellers, men som skipperen sa: «Han kunne ikke akseptere å ha hår over alt.»

Ombord i «Nordvard» hadde vi en fin motorlivbåt, den tok tyskerne og vi fikk en stor sjalup som tidligere muligens hadde vært på «Bremen» eller «Europa». Det var en flott båt med stor lugar forut og selvlensende rom i midten.

Så ble det satt en kraftig wire rundt pophuset, og bunkersslange ble lagt ut fra raideren og så ble vi bunkret for resten av turen. De engelske sjøfolkene hadde fått lite med seg, lite av klær og klut, men de var noen greie karer, eller gentlemen som det heter på engelsk. Og vi hjalp dem så godt det lot seg gjøre. Det var flere av dem som var blitt torpedert før og hadde dårlige nerver, og en engelsk styrmann fra «Domingo de Domaalihaga» hoppet en dag på sjøen, han klarte ikke mer. Dagen før hadde jeg gått tur med han på akterdekket og da sa han til meg: «Don't blame Hitler, the war came anyway». Der ble satt båt på vannet, men han var død da de fant han. Da han ble begravet fra Nordvard, var det lagt et engelsk flagg over liket. Men da han gled over rekken, rappet den tyske kommandanten flagget av han. Det er rart med dødsfall og begravelse til sjøs selv om det bare er en krigsfange. Etter en spennende tur kom vi da til Bordaoux og de engelske sjøfolkene ble tatt i land og sendt til Tyskland i fangeleir. Det var meningen at vi skulle bli sendt hjem til Norge, men så ble det bombing av engelske fly hver natt og lite søvn. Så vi forlangte å få komme på land og få fast grunn under føttene.

Vi ble da sendt med jernbanen til en liten landsby langt inne i landet og den lå i nærheten av en liten by som het Chateaurenault. De rike i Frankrike – grever og baroner – har slott rundt om i landet. Så flytter de rundt etter som forholdene og været er. I Tours var det flere slike slott, et het «Chateau de la Plaud» og et annet het «Chateau de Mervier» og tyskerne innkvarterte oss i et av disse. Det var fine senger og sengklær i disse slottene, så vi lå som grever og tenkte nok av og til på Jeppe som også lå i baronens seng. Penger eller mat fikk vi hos fattigforstanderen, han hadde ordre om å gi oss et visst beløp hver dag, slik som utlendinger her fikk når de kom sørover i krigen. Men fattigforstanderen var glad i penger, og så skjøt han ville kaniner som vi fikk til middag. Vi kokte så lapskaus i en stor vaskegryte som stod i en gammel smie. Det ble en helst tynn lapskaus når 150 mann skulle dele 3-4 kaniner. Men noen av oss hadde US-dollars som de franske bøndene

var interessert i, og vi fikk 100 franske franc for en dollar. For disse 100 fr. frc. kunne vi få 50 kilo epler eller 50 liter vin. Når vinen var så billig, kunne de som chiefen sa drikke seg til velstående menn. Det var forpaktere på disse godsene som holdt orden, drev jorden og hadde også en del kreatur. Når de pløyde brukte de to okser og to hester spent for ploget. Ploget var også original med to skjær (venstre og høyre) slik at de pløyde fram og tilbake i samme fure. Det var masse vinranker i distriktet, og det hadde nok vært fint å være der i vinhøstingen. Av og til kom det tyskere forbi, og da en del av mannskapet hadde gamle tyske militærklær, lurte de på hva slags folk vi var. Vi tilbrakte julen på slottet og var i skogen til greven og fant oss en liten busk, og så satt vi rundt og sang: «Her sitter dine arme små». Den nærmeste byen var Chateaurenault. Dit gikk vi av og til på handletur.

En dag på nyåret kom fru Heinemann og en annen fra Det norske Røde Kors i Paris. De hadde hørt rykter om norske i Tours og måtte hilse på oss. De kunne fortelle at vi hadde vært etterlyst i hele Frankrike, men nå skulle det ikke bli lenge før vi skulle bli sendt hjem, og så ventet vi på det noen uker. Av og til var det fest på baren i Tours. Da kom det beskjed fra baren om at chiefen vår – Mossemannen Emil – var blitt «boccobaladd» (heilt galen). Da gikk han på bord og benker så vi måtte ta oss av han og få han hjem til slottet. Men oppholdet i Tours tok slutt, og en dag satt vi igjen på toget på vei til Tyskland og muligens Norge.

Men i stedet for å bli sendt til Norge havnet vi i en stor oppsamlingsleir i Tyskland, og der var alle slags nasjoner og kulører. De kalte oss for «refugees» (flyktninger) fordi de har internasjonalt mindre rettigheter enn fanger. I den leiren var det også mange sjømenn fra hele landet og kjente var der også fra Haugesund og Karmøy. Det gikk sent med togreisen til Tyskland. Militærtogene hadde forrett på linjene, og vi ble ofte stående på sidespor. Og overalt hvor vi stoppet kom mødre springende og kikket på oss om det muligens kunne være noen av deres som var savnet. I leiren var det også hvalfangere fra «Pelagos» av Tønsberg. De fortalte at det var samme raideren som hadde kapret oss som var gått helt ned i isen og tatt dem. Så gikk vi da og ventet på hjemreisen, og om nettene hørte vi flyalarm og så lysene av bomber som falt i byene rundt oss.

Det var høye gjerder rundt leiren, og innenfor gikk det en enkel piggråd som skulle bety en slags territorialgrense som vi ikke kunne gå forbi. Jeg så en dag en fange som bøyde seg forbi denne piggråden, han ble skutt med en gang av en av vaktssoldatene. Det ble fortalt at det var en sigarettstump han ville ha fått i.

Ved månedskiftet april-mai (1941) ble vi så sendt ombord i slaveskipet «Donau» som skulle til Norge og hente jøder til deres siste reis, tror vi var ca. 600 sjøfolk og andre fanger ombord. Det var fire feltkjøkken ombord slike

som er beregnet på 150 mann hver, og det ble igjen lapskaus for alle pengene. Vi gikk i konvoi sammen med flere lastebåter, og vi gikk ytterst slik at vi kunne ta støyten i tilfelle torpedering. Så kom vi da helskinnet til Ferder hvor vi fikk los og stevnet inn Oslofjorden med det norske splittflagget i aktermasten. Vi la til en kai som het Vippe-

tangen. og det var stort oppmøte av hird i full uniform med Gudbrand Lunde i spissen. Det var så rigget opp talerstol hvor Lunde ønsket oss velkommen tilbake til landet. Så var det middag i frimurerlojens store sal med taler av de store nazister. Etterpå var det tog til Bergen og båten «Donn» til Haugesund og da var det 4. mai.

Fødselsnr. 050807 37957 STOKKA, Magne

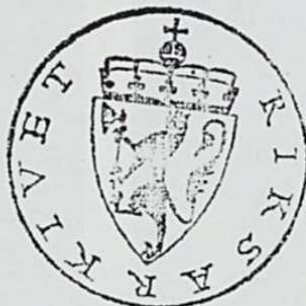
I henhold til Deres anmodning meddeles at ~~du~~ ovennevnte ifølge våre registre har gjort tjeneste på følgende skip: under krigen.

NORDVARD elektriker ombord pr. 9.4.40 skipet ble kapret den 16.9.40 og ført til Bordeaux, med ankomst der den 13.12.40. Mannskapet ble internert. Senere løslatt og hjemsendt til Norge med S/S DONAU. Ankom til Oslo den 3.5.41. (Fangensløn fra 14.2.41 til 3.7.41).

Direktoratet for sjømenn

Oslo, den 27. september 1983.

A. Frantzen
e.f.

6/5-94
Anne D. Haglund